

4.7.2019

BESLUT OM TILLÄMPNING AV FÖRFARANDET FÖR MILJÖKONSEKVENSBEDÖMNING (MKB) PÅ NORDIC TROUT AB:S FISKODLINGSANLÄGGNINGSPROJEKT VID PLEIKILÄ OCH PLEIKONGI HAVSOMRÅDEN I GUSTAVS

PROJEKT Fiskodlingsanläggning på Pleikilä och Pleikongi områden, Gustavs

PROJEKTANSVARIG

Nordic Trout Ab
Jorma Leed
Fiskhamnsvägen 10
AX-22 710 FÖGLÖ
ÅLAND

ANHÄNGIGGÖRANDE

Den projektansvarige har den 30 april 2019 bett närings- trafik och miljöcentralen i Egentliga Finland (NTM-centralen) att bedöma om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (MKB-förfarande) ska tillämpas på projektet.

UPPGIFTER OM PROJEKTET SOM DEN PROJEKTANSVARIGE LÄMNAT

Beskrivning av projektet

Nordic Trout Ab planerar fortsatt odling av regnbågslax i nätbassäng på två vattenområden, Pleikilä (fastighetsbeteckning 304-418-1-237) och Pleikongi (fastighetsbeteckning 895-523-1-3). Pleikilä vattenområdes areal är 17,8 km² och Pleikongis 9,1 km². Fastigheterna är belägna i Gustavs kommun i övergångszonen mellan Skärgårdshavet och Bottenhavet i den södra delen av fjärden Sexmilaren, i Skiftets norra vattenformation.

Den planerade årliga produktionsvolymen för fortsatt odling av regnbågslax är 850 ton. Volymen fördelas jämnt mellan två områden. Volymen är alltså 425 ton i vardera enhet. Fiskarna odlas i nätkassar som har en diameter på 100 meter. För fortsatt odling av 850 ton krävs 6–12 nätkassar, beroende på kassarnas djup (5–10 meter). Kassarnas totala areal är således ca 2385–4770 m² per odlingsplats.

Vid odling av regnbågslax följer man endera två- eller treårscyklar. Verksamheten är planerad att i huvudsak följa en treårscykel, där den fortsatta odlingen av fisken innebär två somrar till havs och två vinterförvaringar. En tvåårscykel, som också är möjlig, innebär två somrar till havs och en vinterförvaring. Nya yngel odlas varje år. I nätbassängerna finns således fortgående fiskar både från den första och den andra sommaren (med undantag av verksamhetens startår). Odlingssäsongen (havssommaren) sträcker sig alltid från april till november.

Både anläggningen vid Pleikilä och Pleikongi kommer att monteras för den kommande havssommaren på våarna under april månad. Monteringen omfattar att bogsera ramarna och nätkassarna med de fiskar som ska odlas på plats och att föra dit eventuella utfodringsflottar. För att flytta fiskarna kan även sumpbåt användas. I slutet av säsongen i november förs fiskarna bort från Pleikilä/Pleikongi på samma sätt, genom att bogseras eller med sumpbåt. Områdena märks ut och ankras året runt.

I Pleikongis vattenområde planerar man att odla både första havssommarens yngel (från 50 g till 1000 g) och andra havssommarens slaktfisk (från 1000 g till ungefär 3000 g). Vid Pleikilä odlingsplats planeras att endast odla andra havssommarens fiskar. Mellan sommarsäsongerna hålls fiskarna i vinterförvaring i Ströömi, inom ramarna för verksamhetsutövarens befintliga tillstånd. I vinterförvaring har man således yngel som väger cirka 50 g (innan första havssommaren), regnbågslaxar som väger cirka 1000 g (innan andra havssommaren) och ett årligen varierande antal fisk som ska slaktas.

Ynglen odlas i inlandet vid verksamhetsutövarens anstalt för produktion av yngel tills de väger cirka 50 g. Ynglen vaccineras innan de transporteras till havet. Om man vid fiskodlingen följer en treårscykel, förs ynglen i mån av möjlighet till vinterförvaring i Ströömi. Om man följer en tvåårscykel vid odlingen, transporteras ynglen till Ströömi med en storlek på 20–30 g och flyttas direkt till Pleikongi.

Det underhåll som fiskodling förutsätter ordnas vid verksamhetsutövarens nuvarande bas i Ströömi. Basen kommer att moderniseras under 2019–2020. Då kommer man samtidigt att förnya sina anordningar för att utveckla verksamheten. För att starta upp de planerade anläggningarna behövs en något större lagring av tomma odlingsramar och upp-rätthållande av en något större fartygskapacitet.

Fiskodlingsverksamheten innebär transporter: fiskarna ska flyttas till Pleikilä/Pleikongi i april och till vinterförvaring/slakt i november. Därtill ska de besök vid nätbassängerna som utfodringen kräver göras. Utfodringen kan endera ordnas så att man dagligen för foder till nätbassängerna (ungefär 200 besök per säsong) eller automatiskt så att man utfodrar från två flottar, som var och en har plats för 40 ton foder. I det senare fallet skulle det innebära ungefär 45 transporter per säsong. Dessutom besöker man dagligen nätbassängerna med en liten båt. Fodret transporteras till Ströömi via land med ungefär 40 transporter under en säsong (detta omfattar även verksamhetsutövarens redan befintliga produktion). Fodret förvaras vid den nuvarande basen vid Ströömi. Det finns inget behov av att öka lagringskapaciteten för foder.

Verksamheten leder till kväve- och fosforbelastning i det omgivande vattendraget. De kalkylmässiga näringsutsläppen från verksamheten vid Pleikilä och Pleikongi är 3 300 kg fosfor och 34 000 kg kväve per år.

Det avfall som uppstår av verksamheten består av tomma fodersäckar (cirka 2000–3000 kg/år) och animaliska biprodukter enligt biproduktförordningen, d.v.s. döda fiskar och tillvarataget blod (kategori 2/3, uppskattningsvis 20 000 kg/år). Tomma fodersäckar returneras och levereras till återvinning. De döda fiskarna och det tillvaratagna blodet lagras på anläggningens område i en behållare på 10 m³ tills det hämtas, och levereras till en anläggning med tillstånd att ta emot avfallet i fråga.

Åtgärder för att lindra skadliga konsekvenser och den projektansvariges kompetens

Sedan början av 1990-talet har vattenbrukets totalbelastning minskat med omkring 70 procent, som en följd av branschens aktiva utvecklingsinsatser och en effektiviserad foderanvändning. Fiskodlingens andel utgör numera i medeltal en till två procent av näringsämnesbelastningen i vattnen. I Skärgårdshavet, där den huvudsakliga odlingen sker, är fiskodlingens andel av totalbelastningen av fosfor cirka 3 procent och av totalbelastningen av kväve ungefär 2 procent. Östersjöfoder är ett sätt att förbättra den cirkulära ekonomin inom fiskodling.

Nordic Trout Ab har förbundit sig till en fortgående hållbar utveckling av fiskodlingen. Bolagets syfte har varit att med tanke på den befintliga verksamheten hitta till sina utspädningsförhållanden och till sin placering de bästa möjliga platserna. När fiskodlingsenheterna är tillräckligt stora, gör detta en utveckling av verksamheten möjlig och då är verksamheten effektiv och ekonomiskt på en rimlig nivå. Bolaget ska utveckla utfodrings-systemet för öppet hav samt uppföljningen av utfodringen för att göra produktionen ännu mera effektiv. Bolaget samarbetar med olika aktörer för att ta fram alternativa odlingsmetoder och olika tekniska alternativ, för att man ska kunna minska miljökonsekvenserna av fiskodling ännu mera. Bolaget har därtill inlett ett projekt som siktar på ASC-certifiering för att öka fiskodlingsverksamhetens genomskinlighet.

Nordic Trout Ab är ett familjeföretag och det ledande företaget inom vattenodling, med verksamhet i Finland och Sverige. Marknadsområdet utgörs av Finland, Sverige, Baltiska länderna, Vitryssland och Ukraina. Företaget omsätter ca 40 miljoner euro och sysselsätter ungefär 120 personer.

Nordic Trout Ab producerar ungefär 9–10 000 ton regnbågslax och 80–100 ton regnbågslaxrom årligen åt partiaffärer och förädlingsföretag. Företaget producerar också fiskyngel och sättfisk för egen fortsatt odling och försäljning. Företaget har tre renserier. Deras kapacitet är över 45 ton per dag. Nordic Trout Ab har som mål att öka och utvidga sin verksamhet. Företaget har över trettio års erfarenhet inom fiskbranschen och en kompetent personal. En stabil, lönande produktion och ekonomiska resurser gör det möjligt att genomföra omfattande utvecklingsprojekt inom hållbar produktion.

Miljön där verksamheten ska placeras

I områdena Pleikilä och Pleikongi gäller Egentliga Finlands landskapsplan, som godkänts av landskapsfullmäktige 10.12.2010 och fastställts av miljöministeriet 20.3.2013. I landskapsplanen är vattenområdena Natura-områden och delvis skyddsområde/-grupp/-objekt (S). Detta innebär att de är betydande natur-, landskaps- och vattenskyddsområden och objekt på riksnivå, landskapsnivå och regionalnivå. För skyddsområde/-grupp/-objekt gäller skyddsbestämmelsen: *"Planerna och åtgärderna på området skall vara sådana att de tryggar och främjar naturvärdena."* Vattenområdena ingår därtill i utvecklingszonen för fiske och fiskerinäringen i Bottenhavet. För denna gäller skyddsbestämmelsen: *"Åtgärderna på området skall vara sådana att de utvecklar områdets mångsidighet och stöder fiskerinäringens verksamhetsförutsättningar. För området skall uppgöras en utvecklingsplan i vilken områdets speciella värden och funktioner sammankopplas."* På vattenområden går dessutom havsfarleder.

Vattenområdena hör till Gustavs kommun. Det finns inga gällande delgeneral- eller detaljplaner för vattenområdena i Gustavs kommun. Det finns ingen fritidsbosättning i närheten av fastigheterna. Verksamheten har inga förväntade konsekvenser för fritidsbostädernas värde. Nordic Trout AB har ett gällande hyresavtal för att använda området till fiskodling. Rekreatiomsområdet Enskär ligger som närmast på 2 km avstånd, men de bästa områden på ungefär 5 km avstånd.

Vattenförekomsternas ekologiska status

Fiskodlingsområdena befinner sig i Skiftets norra vattenformation och havsområdet utanför Nystad. De fastighetsbeteckningar där det angetts att verksamheten ska placeras befinner sig i Skiftets norra vattenformation och havsområdet utanför Nystad (Pleikilä) och i Skiftets norra vattenformation och Gustavs norra yttre skärgårdsområde (Pleikongi). Till väster om Pleikilä och Pleikongi finns dessutom vattenformationen Norra delet.

Havsvård och vattenvård

Miljöministeriet, jord- och skogsbruksministeriet samt kommunikationsministeriet har lagt upp en nationell havsförvaltningsplan för Finland, som omfattar Finlands territorialvatten och ekonomiska zon. Havsförvaltningsplanen utgör en sådan marin strategi som ska utarbetas enligt EU:s ramdirektiv om en marin strategi. I havsförvaltningsplanen ingår en bedömning av havets nuvarande tillstånd, övervakningsprogram samt åtgärdsplaner för havsförvaltningsplanen. Enligt havsförvaltningsplanen är syftet att *"uppnå målen för en minskning av fosfor- och kväveutsläppen enligt de finska vattenförvaltningsområdenas förvaltningsplaner och på samma gång minska utsläppen från olika källor så att de underskrider de högsta tillåtna mängderna i HELCOM:s åtgärdsprogram (Baltic Sea Action Plan, BSAP)."* I kustvattnen grundar sig behovet av att minska näringsutsläppen på klassgränsen mellan god och måttlig status som fastställts för kusttyper och som mäter vattnets näringshalt och halt av klorofyll a.

Vattenområdena hör till vattenförvaltningsområdet Kumo älv-Skärgårdshavet-Bottenhavet. En vattenförvaltningsplan (2016–2021) har utarbetats för området. Kustvattnen i vattenförvaltningsområdet har indelats i

nio kustvattentyper, som å sin sida delats in i vattenförekomster. Vattenområdena ligger på gränsen mellan Sydvästra ytterskärgården och Bottenhavets yttre kustvatten. Enligt vattenförvaltningsplanen finns det ett behov av att minska halten av klorofyll a i Sydvästra ytterskärgården med 30–50 procent och i Bottenhavets yttre kustvatten med 10–30 procent. Det finns också ett behov av att minska halten totalfosfor i Sydvästra ytterskärgården med mindre än 10 procent och i Bottenhavets yttre kustvatten med 10–30 procent. I förvaltningsplanen för Kumo älvs-Skärgårdshavets-Bottenhavets vattenförvaltningsområde (2016–2021) föreslås att fiskodlingar ska styras till områden som passar bäst för ändamålet.

Klassificering av ytvattnen enligt ekologisk och kemisk status

I Finland har ytvattnen klassificerats enligt ekologisk och kemisk status. Klassificeringen gjordes för första gången 2008 och för andra gången 2013. Som bäst håller man på med en ny klassificering, som torde bli färdig under 2019. Klassificeringen av ytvattnens ekologiska och kemiska status grundar sig på ramdirektivet för EU:s vattenpolitik och lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004). Den ledande tanken i ramdirektivet är att uppnå och upprätthålla en god status i vattendragen inom en utsatt tid.

Klassificeringen av ytvattnens ekologiska status baseras främst på biologiska kvalitetsfaktorer (växtplankton, kiselalger, vattenvegetation, bottendjur och fiskar), fysikalisk-kemikaliska kvalitetsfaktorer (näringsämnen, pH, siktdjup) och hydromorfologiska faktorer (bl.a. den genomsnittliga vinteravsänkning och vandringshinder). Vattnens ekologiska status bedöms för varje vattenformation på en femgradig skala: hög, god, måttlig, otillfredsställande och dålig. En vattenformation klassificeras enligt i hur stor utsträckning den aktuella statusen avviker från dess naturliga tillstånd. Man ställer också upp kvalitetsmål för vattenformationerna.

Klassificeringen av den kemikaliska statusen baserar sig på halten av farliga ämnen enligt bilaga 1 C i förordningen om ämnen som är farliga och skadliga för vattenmiljön. Klassificeringen av ytvattnens kemiska status är indelad i två klasser: god eller sämre än god. Vattenformationen får klassificeringen sämre än god redan om halten av ett av de ämnen som nämns i bilaga 1 C överskrider miljökvalitetsnormen i förordningen. Man ställer också upp kvalitetsmål för vattenformationernas kemiska status.

Havsområdet utanför Nystad

Havsområdet utanför Nystad, dvs. den vattenformation där Pleikilä fiskodlingsområde befinner sig, har en god ekologisk och kemisk status. Behovet av att minska halten klorofyll a är 10–30 procent i vattenformationen.

Motiveringar till den ekologiska statusen:

”Biologiska kvalitetsfaktorer god, fys- kem. kvalitetsfaktorer måttlig status” I klassificeringen betonas biologiska kvalitetsfaktorer.”

”Klorofyll måttlig, bottendjur god status.”

"På basis av näringsämnenas måttliga status. Siktdjup god status."

"Liten hydromorfologisk modifiering."

Skiftets norra vattenformation

Skiftets norra vattenformation, dvs. den vattenformation där Pleikongi fiskodlingsområde befinner sig, har en god ekologisk och kemisk status. Behovet av att minska halten klorofyll a är under 10 procent. Motiveringar till klassificeringen av den ekologiska statusen:

"Klassificeringen gjord utifrån den totala biomassan av klorofyll och växtplankton. "Klorofyll måttlig och växtplanktonens totala biomassa hög status."

"På basis av fosforhalten god status. Kvävehalten och siktdjup måttliga."

"Hydromorfologiska angreppspunkterna inte tillräckliga för att benämnas kraftigt modifierade."

Gustavs norra yttre skärgårdsområde

Den planerade odlingen ligger inte i denna vattenformations område, men fastighetsbeteckningen som angivits för Pleikongis vattenområde hänvisar delvis till vattenformationens område. Det har därför också beskrivits i detta material. Gustavs norra yttre skärgård är till sin ekologiska status måttlig och till sin kemiska status god. Målet är att uppnå en god ekologisk status senast 2021. Behovet av att minska halten klorofyll a är 30–50 procent. För vattenformationen har man konstaterat en förlängning av tidsfristen på grund av övermäktiga naturförhållanden:

"God ekologisk status kan inte uppnås 2015, eftersom en minskning av den yttre belastningen inte omedelbart syns i vattenformationens ekologiska status."

Motiveringar till klassificeringen av den ekologiska statusen:

"Klassificeringen är gjord utifrån den totala biomassan av klorofyll, växtplankton, makroalger och bottendjur. Den totala biomassan av klorofyll och växtplankton är måttlig, makroalger på gränsen mellan otillfredsställande och dålig, men dålig och bottendjur god status."

"På basis av näringsämnenas måttliga status. Siktdjupet är otillfredsställande"

Miljöns nuvarande tillstånd till andra delar

Havsbotten

Havsbotten på området består både av hårda botten, dvs. grus, sten och berggrund och av områden med mjukare jordarter. Anläggningens bassäng 1 befinner sig på ett område med hårt och bassäng 2 på ett område med mjuk havsbotten. Noggrannare iakttagelser av havsbottens kvalitet som fått via dykningar och fotograferingar i Velmu-karteringen är sekretessbelagda.

Uppföljning av ytvattens status och vattnets kemiska status

I närheten av Pleikilä och Pleikongi vattenområden (8–13,5 km) finns fyra övervakningsstationer för ytvatten enligt vattenförvaltningsplanen 2016–2021. För uppföljningen av dem svarar NTM-centralen i Egentliga Finland. Övervakningsstationerna finns i vattenformationen Norra Delet, Gustavs västra vattenformation, Gustavs norra yttre skärgårdsområde och framför Liesluoto–Korsaari. I provtagningarna 2016–2018 har medeltalet för vattenkvalitetsfaktorerna varierat enligt följande:

klorofyll a: 2,5 – 4,8 µg/l
totalfosfor: 15 – 21,5 µg/l
totalkväve: 240 – 290 µg/l

Förutom de ovan nämnda finns det i närheten av Pleikilä och Pleikongi (5–9 km) tre andra vattenförvaltningsområdens övervakningsstationer för ytvatten. Dessa hör enligt kustvattnens delprogram 1 till uppföljningen av eutrofieringsutvecklingen i vattenvårdsområdet för Kumo älv, Skärgårdshavet och Bottenhavet. Till dessa övervakningsstationer hör Gustavs norra yttre skärgårdsområde, Skiftets norra vattenformation och havsområdet utanför Nystad.

I provtagningarna 2015–2018 har medeltalet för vattenkvalitetsfaktorerna varierat enligt följande:

klorofyll a: 2,6 – 3,3 µg/l
totalfosfor: 19 – 20 µg/l
totalkväve: 260 – 275 µg/l

Den övervakningsstation för ytvattens kvalitet som ligger nordväst om det planerade området avgränsades från granskningen, eftersom det ligger i en riktning där näringsbelastning enligt flödesmodellen är osannolik.

Bottendjur och fiskar

Under 2000-talet har bottendjursprov tagits från en provtagningsplats i närheten, LU_10 PLEIKONGI E 26, som ligger 9,1 km sydost om den närmsta bassängen (Pleikongi). Resultaten från de tre senaste provtagningarna har beskrivits i det material som den projektansvarige lämnat in för MKB-förfarandebedömning i enskilt fall.

Man har inte provfiskat i närheten av Pleikilä och Pleikongi vattenområden. Man har med utgång från fiskstammarna bedömt statusen för olika delar av Östersjön. När man ser på fiskstammarna har det konstaterats att vad gäller gös, strömming, vassbuk, abborre och kustens rovfiskar, så är statusen god i Bottenhavet. För havsöringarnas och kustens mörtfiskar är statusen i området svag. För Skärgårdshavet, som börjar söder om området, avviker statusen endast för gösens del, för vilken statusen i Skärgårdshavet är svag.

I Naturresursinstitutets sannolikhetsmodeller för arters förekomst har man bedömt att områdena är gynnsamma eller ytterst gynnsamma yngelproduktionsområden för strömming och smörbultar, och ogynnsamma

för abborre, gös och nors. Man har inte uppskattat förekomsten av siklöljans, gäddans, mörtens och den havslekande sikens yngelproduktion.

Rev och naturlig mångfald

Rev är naturliga lek- och födoplatser för fiskar och i och med detta viktiga för mångfalden i undervattensmiljön.

I området mellan odlingsenheterna i Pleikilä och Pleikongi (i *gruppering 1*) har man i slutet av augusti 2013 genomfört drop-videofilmning på 2,9–14 m djup. På den djupaste inventeringspunkten, på 14 m djup, observerades stor täckning av musslor, i synnerhet blåmusslor, och en aning rödalger. Närmare ytan förekom till största delen brunalger, särskilt trådslick, och grönalger i mindre mängd. Endast vid en punkt förekom en liten täckning av blåstång.

I *gruppering 2*, 3 km nordväst om Pleikongi har man i slutet av september 2012 genomfört två dyklinjer på 0,5–4,2 m djup. På några ställen, på ungefär 2 m djup, förekom omfattande täckning av slingeväxter. Vid alla provtagningsplatser på linjen förekom i viss mån rödalg (*Ceramium spp.*) samt blåstång, men den mest dominerande var trådslick. Blåmusslornas täckning var några procent vid inventeringspunkterna.

I *gruppering 3*, 2 km sydost om Pleikongi har man också i slutet av augusti 2013 genomfört en dyklinje på 0,5–7,4 meters djup. På de grundaste punkterna var täckningen av *Cladophora sp.* 100 procent. På de djupaste punkterna var täckningen av *Ectocarpus sp.* hög. Blåmusslans och trådalgens täckning vid punkterna var 5–50 procent.

Enligt LUKES uppgifter om observationer av vilt (2017) ICES (International Council for the Exploration of the Sea) förekommer det i den inventeringsruta till vilken de planerade fiskodlingsområdena till stor del hör i medeltal 577 sälindivider.

Fornminnen under vatten

På området finns två vrak. Det som ligger närmare av dem finns ungefär 1 km sydväst om området i Pleikongi och den andra 2,7 km sydsydväst. Det finns också fornminnen på de omgivande öarna.

Natura 2000 och andra skyddsområden

Enligt 64 a § i naturvårdslagen får de naturvärden som utgör grunden för skydd av ett område som hör till nätverket Natura 2000 inte betydligt försämrars. För projekt som sannolikt betydligt försämrar de naturvärden som utgör grunden för skydd av ett område som hör till nätverket Natura 2000 ska en Naturabedömning genomföras. För detta projekt genomförs en Naturabedömning, där man specificerar projektets påverkan på Natura 2000-områden.

Båda områdena är en del av Natura 2000-området Sexmilarskärgården (SPA). Området är skyddat enligt fågeldirektivet och de arter som förekommer i området och som räknas upp i bilaga I till habitatdirektivet utgör inte skyddsgrund för området.

I Naturresursinstitutets rapport, där man med verktyget FinFarmGIS gjorde en analys av Pleikilä och Pleikongi-områdenas lämplighet i fiskodlingssyfte utifrån miljö-, sociala och ekonomiska kriterier, använde man sig av s.k. Zonation-analys, som för sin del utnyttjat observationerna i VELMU-inventeringsprogrammet (140 000 observationer). Med Zonation-programmet har man utarbetat en riksomfattande modellering av de områden, där det sannolikt finns viktiga skyddsobjekt under vatten. Enligt Naturresursinstitutets rapport finns det på de fastigheter dit fiskodlingarna placeras många områden som inte innebär sannolika konsekvenser för Natura 2000 - SPA särskilda områden. Klassificeringsavstånden är baserade på undersökningar om fåglars störningsavstånd. Vissa fågelarters störningsavstånd är under 300 meter, men de kan också vänja sig vid regelbunden aktivitet och känner sig då inte längre hotade. Det finns dessutom flera båtleder i närheten, som delvis går i Natura 2000-öars omedelbara närhet. Man kan därför anta att fiskodlingsverksamheten funktionellt inte avviker från den normala båt/fartygstrafiken.

Norr om anläggningarna ligger Naturaområdet Nystads skärgård (SPA och SAC), som är en omfattande helhet där man skyddat både naturtyper och fågelbeståndet. Området ingår till en stor del i strandskyddsprogrammet. De särskilda Natura 2000 SAC-områdena ligger norr om fastigheterna på ungefär 6 km avstånd och söder om fastigheterna på ungefär 2 km avstånd. På identifierade Natura 2000 – SAC-områden har inga undervattens rev (mindre än 20 m djup) identifierats på fastigheternas influensområde. Fiskodlingen har ingen sannolik påverkan på Natura 2000–SAC revområden på över 20 m djup.

Därtill ligger Natura 2000-området Katanpää särskilda skyddsområde som närmast 2 km från områdets södra sida. Man bedömer att projektet inte kommer att ha effekter på Natura 2000-området Katanpää, eftersom man i den modellering som SYKE gjort (bilaga 1) av näringsämnenas spridningsbilder kan se att halterna av näringsämnen har spätts ut och blivit ytterst låga när de närmar sig Natura 2000-området Katanpää och att näringsämnena sprider sig längre norrut.

På området finns det förutom Natura 2000-områdena också andra skyddsområden: Naturskyddsområdet Sexmilaren, som är ett privat skyddsområde, samt Bottenhavets nationalpark.

Projektansvarigas förslag på miljöbelastning och begränsning av den samt användning av bästa tillgängliga teknik

Konsekvenser för samhället

Ännu under början av 1990-talet odlades ungefär 19 miljoner kilo fisk i Finland. Nu odlas endast ungefär 15 miljoner kilo fisk per år. Samtidigt har efterfrågan på fisk fördubblats i Finland. På grund av den ökade efterfrågan och det minskade utbudet importeras årligen sammanlagt 36 miljoner kilo laxfiskar från Norge och Sverige till Finland.

Jord- och skogsbruksministeriets och Finlands fiskbranschens vattenbruksstrategi 2022 strävar efter att förbättra verksamhetsförutsättningarna för näringsbranschen och att förbättra Östersjöns status. Inhemsk odlad regnbågslox har sedan 2014 haft grönt ljus i WWF:s fiskguide som ett rekommenderat, hållbart alternativ. För att utveckla den blå bioekonomin i Finland krävs tillräckligt med råvaror, som med den nuvarande fiskmängden kommer att vara baserad närmast på fiskad strömming och odlad regnbågslox och på att förädling och biflödena från dem utnyttjas.

Nordic Trout Ab:s projekt svarar på den ökade efterfrågan av inhemsk, hållbart producerad regnbågslox och främjar den nationella strategin för blå tillväxt. Projektet har också en positiv inverkan på sysselsättningen. Det uppskattas att projektet leder till 3–4 direkta arbetsplatser inom fiskodlingsverksamheten. En ökad produktion leder också till ökat antal säsongsbetonade arbetsplatser inom rensning och vidareförädling. Det uppskattas att säsongen för dessa indirekta säsongsarbetsplatser kommer att förlängas från nuvarande fyra månader till sex månader.

Konsekvenser för vattenkvaliteten

En modellering om spridning av fiskodlingens näringsbelastning samt de ändringar i vattenkvaliteten som de orsakar gjordes i samarbete med SYKEs havscenter. Man använde sig av modellen för Skärgårdshavets helhetsbelastning (FICOS). Som primärdata för modelleringen användes den månatliga kväve- och fosforbelastningen från utfodring med foder och väderobservationer från 2007–2013. Ändringar i vattenkvaliteten granskades som ändringar i halterna av totalfosfor och totalkväve.

Den ändring i halten av totalfosfor som två fiskodlingsområden på 425 ton orsakar i de omgivande vattenformationerna är under sommarsäsongen (maj–november) i medeltal ungefär 0,01–0,015 µg/l beroende på vattenformationen. I djupt vatten är ändringarna i halten mindre än i ytvatten. Ökningen av totalkväve står i direkt relation till ökningen av totalfosfor (totalkväve = totalfosfor x 10,3). Den genomsnittliga ökningen av totalkväve sommartid i vattenformationerna är således som mest ungefär 0,15 µg/l. De största ökningarna i halterna av totalfosfor och -kväve sker under september–oktober.

Gränsvärdet för en god och måttlig ekologisk status för totalfosfor är 18 µg/l i Sydvästra ytterskärgården och 14 µg/l i Bottenhavets yttre kustvatten. På motsvarande sätt är gränsvärdet för en god och måttlig ekologisk status för totalkväve 290 µg/l i Sydvästra ytterskärgården och 275 µg/l i Bottenhavets yttre kustvatten.

Den ökning som fiskodling orsakar i belastningen av totalfosfor och totalkväve i vattenformationerna är således i medeltal under 0,1 procent under gränsvärdet mellan god och måttlig status. Vattenformationen havsområdet utanför Nystad och Gustavs norra yttre skärgårdsområde har statusen måttlig både utifrån halten av totalfosfor och av totalkväve. Skiftets norra vattenformation har för totalfosfor god och för totalkväve måttlig status. Enligt de senaste kontrollerna av vat-

tenkvaliteten som gjorts i närheten (2016–2018) har medeltalet för totalkväve varierat mellan 240–290 µg/l och medeltalet från mätningarna av totalfosfor har varierat mellan 15–21,5 µg/l (se stycke 2.3.2).

I modelleringen granskades också hur belastningen sprids med en 3D-flödesmodell. Konsekvenserna syns mest nära fiskodlingspunkterna och sprids med strömmarna mest norrut. Också i djupt vatten syns konsekvenserna mest nära fiskodlingspunkterna och sprider sig mest norrut-söderut.

Konsekvenser för undervattennaturens mångfald

Som en del av den modellering som genomfördes tillsammans med SYKE granskades också konsekvenserna av den näringsbelastning som fiskodlingen orsakar för mängderna av klorofyll a och blågröna alger. Ändringar i algmängden beskriver ändringar i vattenkvaliteten bättre än näringsämnen. Ändringar i algmängderna granskades endast i vattnets ytskikt, där det finns tillräckligt med ljus för att algerna ska kunna växa. Enligt resultaten från modelleringen är den ökning i mängderna av klorofyll a som två fiskodlingsområden på 425 ton orsakar under sommarsäsongen i medeltal ungefär 0,020–0,025 µg/l beroende på vattenformationen. Algmängderna ökar mest under juli–september.

Gränsvärdet för en god och måttlig ekologisk status för halten av klorofyll a är 2,3 µg/l i Sydvästra ytterskärgården och 2,1 µg/l i Bottenhavets yttre kustvatten. Detta innebär att ändringen i algmängden högst utgör ungefär 1,2 procent av gränsvärdet. I de vattenformationer som omger fiskodlingsområdena är halten av klorofyll a måttlig och behovet av att minska halten av klorofyll a varierar beroende på vattenformation mellan under 10 procent och upp till 50 procent. Enligt de senaste kontrollerna av vattenkvaliteten som gjorts i närheten (2016–2018) har halten av klorofyll a i medeltal varit 2,5–4,8 µg/l (se stycke 2.3.2).

Enligt modelleringen är ökningen i mängden blågröna alger som mest ungefär 1–2 procent och ställvis är ändringen negativ, eftersom den näringsbelastning som fiskodlingen leder till och som algerna kan dra nytta av koncentrerar sig på kväve, vilket gör att andra algmängder ökar och minskar den mängd fosfor de blågröna algerna kan dra nytta av. Enligt modelleringsrapporten har belastningen av mängden blågröna alger inga konsekvenser i granskningen av vattenformationens status.

Enligt Naturresursinstitutets rapport 12 har undersökningarna visat att en större anläggning inte har några kumulativa effekter på botten, om öppenheten och strömförhållandena är goda. På de fastigheter där fiskodlingarna placeras finns många bra och utmärkta områden som ligger tillräckligt långt bort från områden som ska skyddas, fastän produktionsmängden är ansenlig. I Naturresursinstitutets rapport rekommenderar man dock att en anläggning på ungefär en miljon kilo inte placeras närmare än 500 m från ett sannolikt viktigt skyddsobjekt.

Annan verksamhet och belastning på området

I Loukeenkari finns den närmsta fiskodlingsanläggningen. Som närmast ligger den på 5 km avstånd. Tillväxten i Loukeenkari är för tillfället ungefär 300 ton. Enligt YVA OY:s modellering för 500 ton ligger en ökad belastning på 1 procent (0,2 µg/l) under 2 km från Loukeenkari. I Skiftets norra del är värdet på totalfosfor 16,6 µg/l, när gränsen för "god" är 18 µg/l (bilaga 2). Vattnet i området strömmar i huvudsak norrut och den beräknade belastningen (0,1 µg/l) sträcker sig ungefär 10 km från Pleikongi.

De ändringar i halten av totalfosfor i de omgivande vattenformationerna som de fiskodlingsområden som Nordic Trout Ab planerar är i medeltal 0,01–0,015 µg/l i ytvattnet. Den planerade fiskodlingen uppskattas därför inte ha konsekvenser för Skiftets norra dels goda klassificering för totalfosfor.

Enligt BEVIS-modelleringen ska anläggningar på ungefär 600 ton i Skärgårdshavet placeras minst 5 km från varandra, så att betydande kumulativa konsekvenser av belastningen inte uppstår. Avstånden beror dock på bottenens topografi, strömmarna, öppenheten, den omgivande skärgården osv.

På Åland odlar man fisk vid flera anläggningar. De närmsta anläggningarna finns i Brändö. Det är dock över 20 km till odlingsanläggningarna för slaktfisk i Brändö.

Det finns ingen fritidsbosättning i närheten av fastigheterna. Rekreationsområdet Enskär ligger som närmast på 2 km avstånd, men de bästa områden på ungefär 5 km avstånd från de planerade anläggningarna.

Man bedömer att den sökandes verksamhet inte har konsekvenser för fornminnesobjekt.

Sammandrag

Verksamhetsutövarens uppfattning är att fiskodlingsområdena inte enskilt eller tillsammans kräver en MKB-bedömning, eftersom volymen på odlingen och den motsvarande belastning som den medför helt tydligt understiger gränsen, 1000 ton för en odling, enligt bilaga 1 till MKB-lagen 252/2017.

Den planerade verksamheten har inte heller några sådana särskilda egenskaper, som medför att projektet kan anses ha skadliga konsekvenser som kan jämföras med konsekvenserna av projekten i bilaga 1 till MKB-lagen.

Dessa konsekvenser har inledningsvis bedömts i detta material och de kommer vid behov att specificeras i miljötillståndsansökningen samt i Naturabedömningen som görs i enlighet med naturvårdslagen.

Den näringsbelastning som projektet medför har modellerats med den bästa tillgängliga kompetensen och genomförts av Finlands miljöcentral. Modelleringen visar att förändringarna är så små att de bedömt utifrån de uppgifter som presenterats här inte medför betydande konsekvenser för

klassificeringen av vattendragets status. Klassificeringen är god för havsområdet utanför Nystad och Skiftets norra del och måttlig för Gustavs norra yttre skärgårdsområde, men odlingen kommer inte att placeras på det sistnämnda området. Utifrån modelleringen anser man inte heller att den planerade verksamheten skulle ha en betydande effekt på halten av klorofyll a och således på att en god status uppnås i vattnen.

Verksamhetsutövaren är en kompetent aktör inom fiskodling, som har tillräckliga resurser att fortgående utveckla sin verksamhet och att minska skadliga konsekvenser för miljön, till exempel genom att använda östersjöfoder. Om det är möjligt i framtiden, kan företaget också kompensera den näringsbelastning i vattenområdena som verksamheten medför endera direkt eller genom att minska diffus belastning som orsakats av andra. På Åland reder man ut om motsvarande metoder kan ingå i lagstiftningen.

Nordic Trout Ab är engagerat i ett aktivt samarbete med forskningen och reder ut möjligheterna att undersöka sina placeringsområden som en del av miljötillståndsansökan också på nya innovativa sätt, t.ex. genom att utnyttja modellering och fältundersökningar gjorts med de bästa metoderna samt genom satellitdata för att följa upp miljöns tillstånd och vattnens status. Man utför forskning redan innan verksamheten inleds och forskningsarbetet fortsätter också efter att verksamheten inletts.

Om man ser på samhället är projektet av betydelse, eftersom det kan producera 850 000 kilo regnbågslox till den inhemska marknaden och för export och möjliggör tillväxt inom fiskbranschen och verksamhet året runt i landskapet.

BEHANDLING AV ÄRENDET

Hörande av myndigheterna

NTM-centralen har bett om utlåtanden av miljöskyddsmyndigheten i Gustavs kommun och Brändö kommun samt Nystads stad och Ålands landskapsstyrelse

Miljöskyddsmyndigheten i Gustavs kommun och Nystads stad konstaterar i sitt utlåtande av den 10.6.2019 att det inte är nödvändigt att tillämpa MKB-förfarande i projektet. Storleksklassen för fiskodlingsprojektet understiger projektförteckningens dimensionsgräns. Konsekvenserna av projektet för Natura 2000-området Sexmilarskärgården bedöms i en skild Naturabedömning. Av näringsbelastningen och dess spridning har gjorts en modellering med hjälp av modellen för Skärgårdshavets helhetsbelastning (FICOS). Enligt den är de uppskattade ändringarna i belastningen som fiskodlingen medför så pass små att man bedömer att de inte medför betydande konsekvenser för klassificeringen av vattnets status. I samband med behandlingen av miljötillståndet tar man de regionala målen för vattenvården i beaktande.

Brändö kommun har i sitt utlåtande av den 20.6.2019 ansett att den projektansvariges utredning beskriver den planerade fiskodlingsanläggningens konsekvenser tillräckligt och att det därför inte finns behov av ett MKB-förfarande. Som motivering framställs också kommunens ställning

till fiskodlingsbranschen i allmänhet (som framgår av kommunens utlåtande till landskapet om den nya vattenlagen). Kommunen anser att näringens positiva effekter på det lokala samhället är klart större än de negativa konsekvenserna.

Ålands landskapsstyrelse har den 27.6.2019 gett ett utlåtande om projektet. I utlåtandet förutsätter landskapsstyrelsen att en grundlig konsekvensbedömning inklusive samråd och hörande bör genomföras. Landskapsstyrelsen anser att dessa utredningar endera kan genomföras i miljötillståndsförfarandet eller i MKB-förfarandet.

Ålands landskapsstyrelse föreslår att Nordic Trout Ab:s projekt ska behandlas som ett stort projekt, även om det understiger gränsen på 1000 ton för ökat fiskbestånd i MKB-lagens (252/2017) projektförteckning, eftersom projektet till sin storlek motsvarar ungefär 15 procent av den totala volymen fiskodling på Åland. Landskapsstyrelsen konstaterar också att det bör ingå en bedömning av projektets konsekvenser, med beaktande av deras storlek och varaktighet, utsläppens utbredning samt variationen under olika årstider och variationen beroende på varierande väderförhållanden mellan olika år. I utredningen ska man också fästa uppmärksamhet vid fiskodlingsprojektets sammantagna konsekvenser tillsammans med annan belastning av vattnet. På samma sätt ska man i utredningen bedöma om projektet är förenligt med planeringen av vattenvården och dess lagstiftning samt utifrån vattendirektivet (2008/56/EG) och åtgärdsprogrammet för skyddet av Östersjön.

Hörande av den projektansvarige

Efter att ha bekantat sig med utlåtandena har den projektansvarige den 1.7.2019 meddelat att man inte anser att det är befogat att lämna ett uttalande om utlåtandena från Gustavs kommun, Nystads stad och Brändö kommun. Med anledning av Ålands landskapsstyrelses utlåtande ger Nordic Trout Ab följande genmäle.

Ålands landskapsstyrelse har i sitt utlåtande förutsatt att en grundlig konsekvensbedömning inklusive samråd och hörande bör genomföras. Landskapsstyrelsen anser att dessa utredningar endera kan genomföras i miljötillståndsförfarandet eller i MKB-förfarandet. Nordic Trout Ab instämmer med landskapsstyrelsens ståndpunkt och konstaterar att det är mest ändamålsenligt att ge dessa utredningar i miljötillståndsförfarandet, som omfattar stora möjligheter att delta för sakägare och myndigheter inom influensområdet inom sina befogenheter. Vad gäller hörandet konstaterar Nordic Trout Ab att materialet i miljötillståndsansökan till sina centrala delar kan lämnas in på svenska, så som landskapsstyrelsen önskar.

Ålands landskapsstyrelse föreslår att Nordic Trout Ab:s projekt ska behandlas som ett stort projekt, även om det understiger gränsen på 1000 ton för ökat fiskbestånd i MKB-lagens (252/2017) projektförteckning, eftersom projektet till sin storlek motsvarar ungefär 15 procent av den totala volymen fiskodling på Åland. Nordic Trout Ab anser att när man bedömer betydelsen av projektets miljökonsekvenser, ska man inte jämföra projektets produktionsvolym med fiskodlingsvolymen på Åland. Däremot borde betydelsen bedömas genom att jämföra den belastning

som projektet orsakar med totalbelastningen (inkl. extern och intern belastning) på vattenformationerna i projektets influensområde. Den spridningsmodell som gjorts för projektet (SYKE) visar att den största delen av den belastning på vattnet som projektet medför drabbar Fastlandsfinlands vattenformationer och inte Ålands havsområden.

Nordic Trout Ab framställer att myndigheterna ska ha vägande när man förutsätter en MKB av ett projekt som enligt MKB-lagens (252/2017) projektförteckning understiger gränsen. Innan fiskodling överfördes till projektförteckningen i januari 2019, förutsattes inte i förvaltningsförordningen med behovsprövad MKB, som tidigare användes, konsekvensbedömning av projekt vars fiskbestånd ökade med under 1 000 ton årligen. Gränsen i projektförteckningen är baserad på förvaltningspraxisen för enskilda fall som behandlats innan den. En utvidgning av projektförteckningen gjordes som en åtgärdsrekommendation som ska göra tillståndsprocessen för havsodling smidigare som fördes fram i slutrapporten för projektet TEAS. I motiveringarna till lagen om ändring av projektförteckningen konstateras att fiskodlingar i havsområden där fiskbeståndet ökar med över en miljon kilo per år kan anses vara så stora att de sannolikt medför betydande miljökonsekvenser bl.a. i fråga om kväve och fosfor. Orsaken till att fiskodling tagits med i projektförteckningen uppges vara att förtydliga MKB-skyldigheten i fråga om fiskodling, vilket ökar verksamhetsutövarnas rättssäkerhet, att minska den administrativa bördan som uppkommer av enskilda beslut och att påskynda projektplaneringen.

Landskapsstyrelsen konstaterar att det bör ingå en bedömning av projektets konsekvenser, med beaktande av deras storlek och varaktighet, utsläppens utbredning samt variationen under olika årstider och variationen beroende på varierande väderförhållanden mellan olika år.

En modellering av spridningen av det planerade fiskodlingsprojektets näringsbelastning samt de ändringar i vattenkvaliteten som den orsakar gjordes våren 2019 i samarbete med SYKE. Man använde sig av modellen för Skärgårdshavets helhetsbelastning (FICOS). Som primärdata för modelleringen användes den månatliga kväve- och fosforbelastningen från utfodring med foder samt väderobservationer från 2007–2013. Ändringar i vattenkvaliteten granskades som ändringar i halterna av totalfosfor och totalkväve. Dessutom granskades konsekvenserna av näringsbelastningen genom mängderna av klorofyll a och av blågröna alger. Resultaten har presenterats månadsvis från juni till november, då nätkassarna befinner sig på de planerade platserna. Resultaten från spridningsmodellen presenteras för två år: ett år med genomsnittliga väderleksförhållanden och ett år med avvikande vindförhållanden. Nordic Trout Ab anser att den genomförda modelleringen täcker konsekvensernas omfattning och en granskning av utsläppens utbredning samt en tidsmässig granskning under olika årstider, mellan olika år och i olika väderleksförhållanden.

Nordic Trout Ab har bekantat sig med AQUABEST-projektet, som Ålands landskapsstyrelse nämner, och den inom det projektet genomförda modelleringen, som utnyttjar BEVIS-modellen. I projektet modellerades en fiskodlingsanläggning med ett ökat fiskbestånd på 1000 ton årligen på Ålands havsområden i olika väderstreck. Också de mest nordliga modelleringspunkterna ligger flera tiotals kilometer sydväst om

de fiskodlingsanläggningar som Nordic Trout Ab planerar. Nordic Trout Ab har valt placeringen utifrån en utredning som gjorts i samarbete med Naturresurscentret, där man utnyttjat verktyget FinFarmGIS. Den lämpliga placeringen optimerades med många olika miljömässiga, sociala och ekonomiska kriterier. Modelleringsmetoderna för konsekvenserna för vattendragen utvecklas ständigt och i Nordic Trout Ab:s projekt har man strävat efter att välja de nyaste och mest utvecklade metoderna för att få fram en modell av konsekvenserna. På grund av detta anser Nordic Trout Ab att den modellering som genomförts i samarbete med SYKE våren 2019 erbjuder en mera pålitlig bedömning av fiskodlingens konsekvenser för de omgivande havsområdena än modelleringen i AQUABEST-projektet. Ålands landskapsstyrelse framställer att man i utredningen också fäster uppmärksamhet vid fiskodlingsprojektets sammantagna konsekvenser tillsammans med annan belastning i vattnet. I den begäran om MKB-behovsprövning som Nordic Trout Ab lämnat in (och i dess bilaga 2) har man granskat de sammantagna konsekvenser som uppstår av Nordic Trout Ab:s projekt och projektet för att utvidga fiskodlingen i Loukeenari i Lännpuolen Lohi Oy:s MKB-förfarande. Därtill bereder Nordic Trout Ab som bäst en Naturabedömning, där man granskar projektets konsekvenser för Naturaområdet Sexmilarskärgården och i bedömningen beaktas projektets sammantagna konsekvenser med Lännpuolen Lohi Oy:s projekt. Under sommaren och hösten 2019 tar Nordic Trout Ab vattenprover och genomför undersökningar av undervattensmiljöns tillstånd. Dessa ger information om vattenkvaliteten i området och organismernas nuvarande tillstånd för Naturabedömningen.

Ålands landskapsstyrelse anser också att man i utredningen ska bedöma om projektet är förenligt med planeringen av vattenvården och dess lagstiftning. Nordic Trout Ab instämmer med landskapsstyrelsens ståndpunkt och konstaterar att det är mest ändamålsenligt att bedöma projektets konsekvenser för vatteninformationernas status, kvalitetsfaktorerna samt projektets förenlighet med vattenvårdsplanerna och åtgärdsprogrammen för vattenvården i miljötillståndsförfarandet. Landskapsstyrelsen anser också att det är nödvändigt att bedöma om projektet är förenligt med vattendirektivet (2008/56/EG) och åtgärdsprogrammet för skyddet av Östersjön. Nordic Trout AB anser att man kan ta dessa synpunkter i beaktande i miljötillståndsansökan.

NTM-CENTRALENS AVGÖRANDE

På Nordic Trout Ab:s fiskodlingsprojekt i Pleikilä och Pleikongi (bilaga 1) tillämpas förfarandet vid miljökonsekvensbedömning enligt lagen

om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017).

Motiveringar till NTM-centralens avgörande

MKB-förfarande krävs av sådana projekt och ändringar av dem som sannolikt föranleder betydande skadliga miljökonsekvenser (MKB-lagen 3 § 1 mom.). De projekt på vilka bedömningsförfarandet alltid ska tillämpas räknas upp i projektförteckningen i bilaga 1 till MKB-lagen.

Bedömningsförfarandet tillämpas vidare i enskilda fall när ett projekt eller i fall av annan väsentlig ändring av ett redan genomfört projekt än det som avses i 1 mom. sannolikt medför betydande miljökonsekvenser som, även med de sammantagna konsekvenserna av olika projekt, till sin natur och omfattning kan jämföras med konsekvenserna av projekt som kräver bedömningsförfarande enligt 1 mom.

I beslutsfattandet beaktas därtill projektets egenskaper och läge samt konsekvensernas karaktär. Om de faktorer som beslutsfattandet grundar sig på bestäms i bilaga 2 till MKB-lagen och i 2 § i MKB-förordningen (MKB-lagen 3 § 3mom.).

Tillämpningen av bedömningsförfarandet på det aktuella projektet för fiskodlingsverksamhet avgörs som ett enskilt fall enligt 3 § 2 mom. i MKB-lagen.

Vid beslut om huruvida förfarandet vid miljökonsekvensbedömning ska tillämpas på projektet beaktas de faktorer som avses i 3 § 3 mom. i lagen. Enligt bilaga 2 till lagen är dessa faktorer projektets karakteristiska egenskaper, projektets lokalisering och konsekvensernas typ.

Projektets karakteristiska egenskaper måste beaktas, i synnerhet vad beträffar

- a) hela projektets omfattning och utformning,
- b) kumulativa effekter i förhållande till andra befintliga och/eller godkända projekt,
- c) utnyttjandet av naturresurser, framför allt jord, mark, vatten och biologisk mångfald,
- d) alstrande av avfall,
- e) föroreningar och störningar,
- f) risken för allvarliga olyckor och/eller katastrofer, som är relevanta för det berörda projektet, inklusive sådana som orsakas av klimatförändringar, i enlighet med vetenskapliga rön,
- g) risker för människors hälsa (exempelvis på grund av vatten- eller luftföroreningar).

Miljöns känslighet i de geografiska områden som antas bli påverkade av projektet måste beaktas, i synnerhet vad beträffar

- a) befintlig och godkänd markanvändning,
- b) naturresursernas relativa förekomst, tillgänglighet, kvalitet och förnyelseförmåga i området och under detta (inklusive jord, mark, vatten och biologisk mångfald) och c) den naturliga miljöns tålighet.

Projektets förväntade betydande miljökonsekvenser måste beaktas

- a) konsekvensernas storlek och utbredning, såsom exempelvis geografiskt område och den berörda befolkningens storlek,
- b) konsekvensernas karaktär,
- c) konsekvensernas gränsöverskridande karaktär,
- d) konsekvensernas intensitet och komplexitet,
- e) konsekvensernas sannolikhet,
- f) konsekvensernas förväntade uppkomst, varaktighet, frekvens och reversibilitet,
- g) kumulativa effekter i förhållande till andra befintliga och/eller godkända projekt,
- h) möjligheten att begränsa konsekvenserna på ett effektivt sätt.

Enligt bilaga 1 till MKB-lagen tillämpas bedömningsförfarandet enligt punkt d) bl.a. på fiskodlingar i havsområden där fiskbeståndet ökar med minst 1 000 000 kilogram per år.

Betydelsen av det planerade projektets miljökonsekvenser har bedömts enligt ovan nämnda bedömningskriterier i bilaga 2 till MKB-lagen. I bedömningen har beaktats uppgifter som den projektansvarige lämnat och uppgifter om uppföljning och andra uppgifter från tidigare tillståndsförfaranden vid NTM-centralen samt uppgifter som kommit in under förfarandet.

Projektets egenskaper och konsekvensernas karaktär

Verksamhetens mest centrala miljökonsekvens för vattendragen sker i form av näringsbelastning. Den ökning i näringsbelastningen som projektet orsakar i den märkbart större bakgrundsbelastningen och den inre näringsbelastningen har uppskattats vara liten. Vad gäller belastningen är det dock de sammantagna konsekvenserna som är centrala. Betydelsen av dessa har motiverats senare i detta beslut.

Av projektets egenskaper är det storleken som är den viktigaste faktorn när man bedömer konsekvensernas betydelse, eftersom storleken till många delar korrelerar med miljöbelastningen från verksamheten. Projektet, som utvidgat omfattar 6–12 st. 5–10 m djupa nätbassänger för att producera ett ökat fiskbestånd på 850 ton årligen är till sin storlek omfattande trots att den understiger dimensionsgränsen på 1000 ton för ökat fiskbestånd i MKB-lagens projektförteckning.

Statusen för vattnet på området, strömförhållandena, befintlig verksamhet på området och naturvärdena i verksamhetens influensområde inverkar för sin del på bedömningen av konsekvensernas betydelse. Annan förorening av miljön som orsakas av den planerade verksamheten i form av lukt, buller från transporter och döda fiskar är små på öppet hav. På öppet hav finns ingen fritidsbosättning och farlederna styr övrig rekreativ användning. Den risk mot människors hälsa som projektet medför är således också liten.

Projektets placering och planläggning

Projektets lokaliseringsstyrning

Projektet är placerat på öppet hav mot gränsen till Ålands landskap, ungefär två kilometer från vattenformationen Norra Delet som hör till Åland. Fastigheterna är belägna i Gustavs kommun i övergångszonen mellan Skärgårdshavet och Bottenhavet i den södra delen av fjärden Sexmilaren, i Skiftets norra vattenformation. Enheten i Pleikilä ligger i vattenformationen havsområdet utanför Nystad, som har beteckningen 3_Seur_120 och enheten i Pleikongi i vattenformationen Skiftets norra del 3_Lu_070.

Valet av områdena för fiskodling är baserat på FinFarmGis-analys, som genomförts i samarbete med Naturresursinstitutet. Med hjälp av analysen bedömdes områdenas lämplighet i fiskodlingssyfte utifrån miljö-, sociala

och ekonomiska kriterier. FinFarmGis, som använts som lokaliseringsstyrningsverktyg, är dock inte en offentligt implementerad metod för att anvisa lämpliga områden för att öka vattenbruket. När metoden utvecklats har man inte hört myndigheter inom vattenskyddet och man kan inte anse att den i tillräckligt stor utsträckning beaktar miljömålen i vattenvårdslagstiftningen vid anvisning av lämpliga platser för vattenbruk. Vattens ekologiska status får inte som en faktor som styr placeringen tillräckligt stor betydelse i metoden. Detta har förutom direkta följder för hur målen för vattenvården beaktas också indirekta följder för att uppnå målen för till exempel naturskyddet och rekreationsbruk.

Den nationella plan för lokaliseringsstyrning av vattenbruket (2014), som sammanställts i samarbete mellan flertalet aktörer och som godkänts av MM och JSM, är än så länge det enda allmänt accepterade styrmedlet för att kartlägga placeringsplatser som är lämpliga för vattenbruk. Där föreslås att belastningen från vattenbruk med beaktande av Skärgårdshavets status inte längre ökas i området, men den nuvarande produktionen kan koncentreras till större anläggningar. Projektet ligger på ett område som enligt planen för lokaliseringsstyrning lämpar sig för vattenbruk, där man bedömt det vara möjligt att koncentrera fiskodlingen. Med tanke på näringsbelastningen har ett ökat fiskbestånd på 400–600 ton årligen uppskattats som godtagbart, när det planerade ökade fiskbeståndet vid projektet Pleikilä–Pleikongi är märkbart större (sammanlagt 850 ton/år). Planen för lokaliseringsstyrning är inte bindande för ett enskilt projekt, men för att avvika från planen förutsätts att man kan påvisa att en större anläggning är möjlig utan att detta medför orimliga miljökonsekvenser.

Planläggningen

I landskapsplanen är vattenområdena i projektet Natura 2000-områden och försedda med anteckning om skyddsbehov (S). Detta innebär att de är betydande natur-, landskaps- och vattenskyddsområden och objekt på riksnivå, landskapsnivå och regionalnivå. För skyddsområde/-grupp/-objekt gäller skyddsbestämmelsen: *"Planerna och åtgärderna på området skall vara sådana att de tryggar och främjar naturvärdena."* Vattenområdena ingår därtill i utvecklingszonen för fiske och fiskerinäringen i Bottenhavet. För denna gäller skyddsbestämmelsen: *"Åtgärderna på området skall vara sådana att de utvecklar områdets mångsidighet och stöder fiskerinäringens verksamhetsförutsättningar. För området skall uppgöras en utvecklingsplan i vilken områdets speciella värden och funktioner sammankopplas."* På vattenområdena går dessutom havsfarleder.

Eventuella följder av den pågående planeringen av kust- och havsområden för placeringen av anläggningarna har inte granskats i materialet till begäran om MKB-bedömning.

Placeringen med tanke på vatten- och havsvården

Enligt lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen omfattas projektet av förvaltningsplanen och havsförvaltningsplanen. Finland har förbundit sig till att förbättra vattnens status via vattenskyddsmålen i flertalet olika program, bl.a. Skyddsprogrammet för Östersjön. Det allmänna miljömålet för vattenvården är att försämringen av vattnens status förhindras och att åtminstone god status uppnås. Statusmålet för vatten med hög status är hög och för dem med god status är målet god status. Målet för

vattenförekomster med sämre än god status är att de ska uppnå god status. Bedömningen av en god status och statusmålen har till största delen fastställts utifrån halterna av totalfosfor, totalkväve och klorofyll a samt utifrån pH-värdet i vattnet.

Statsrådet godkände den 3.12.2015 Åtgärdsprogrammet för Finlands havsförvaltningsplan 2016–2021. I åtgärdsprogrammet för ytvattnen i Skärgårdshavets avrinningsområde 2016–2021 har bland annat framförts att belastningen från fiskodlingarna ska minskas i synnerhet i områden där den ekologiska statusen är sämre än god eller vars status hotar bli sämre på grund av belastningen från fiskodlingen och där vattnets status kan förbättras genom minskning av belastningen från fiskodlingen.

För projektområdet gäller förvaltningsplanen för Kumo älv-Skärgårdshavet-Bottenhavet. Miljömålet för vattenvården är enligt förvaltningsplanen att försämringen av vattnets status förhindras. De vattenvårdande åtgärderna anses vara tillräckliga, om vattenformationens ekologiska status förblir god och att en förbättring av kvaliteten på omgivande vattenformationer med måttlig status inte hindras.

I vattenformationen Skiftets norra del, dit man planerat att placera odlingsenheten i Pleikongi, var fosforhalten under föregående period av vattenvårdsplanering (2007–2012) 16,6 µg/l, men under den klassificeringsomgång som nu bereds (2012–2017) har den stigit till 17,4 µg/l. Den fysikalisk-kemiska klassen för totalfosfor är fortfarande god, men redan mycket nära gränsen för måttlig. I vattenformationerna i den sydvästra yttre skärgårdens kustvattentyper med god status ska halten totalfosfor vara högst 18 µg/l.

Halten av totalkväve var under den föregående planeringsperioden 293,6 µg/l och har nu minskat en aning till 282,5 µg/l. Den fysisk-kemiska klassen för halten av totalkväve är för tillfället god. I vattenformationerna i den sydvästra yttre skärgårdens kustvattentyper med god status ska halten totalkväve vara högst 290 µg/l. Halten av totalkväve i vattenformationen rör sig på båda sidorna om gränsen.

Siktdjupet var under den föregående planeringsperioden 4,0 m och har nu förbättrats till 4,5 m. Siktdjupets fysikalisk-kemiska status klassificeras dock fortfarande som måttlig. I vattenformationerna i den sydvästra yttre skärgårdens kustvattentyper med god status ska siktdjupet vara minst 5,8 m.

Klorofyllhalten var 2,5 µg/l under den föregående planeringsperioden och har nu ökat en aning till 2,8 µg/l. Under den första klassificeringsperioden för vattenvården var klorofyllhalten 2,2 µg/l. I vattenformationerna i den sydvästra yttre skärgårdens kustvattentyper med god biologisk status ska klorofyllhalten vara högst 2,3 µg/l.

Av de andra biologiska klassificeringsvariablerna klassificerades statusen för den totala biomassan av växtplankton och bottendjur som god. Bottendjur visar dock som en mätare av vattnets status nästan alltid minst god status. BBI-indexet, som beskriver bottendjuren, är inte en särskilt känslig indikator för eutrofiering, i motsats till exempelvis den s.k. Leppäkoskis klassificering för förorening. Enligt den har det inte på många år funnits friska botten i Skärgårdshavet.

Natura 2000-områden och andra naturobjekt

Båda områdena ingår i Natura 2000-området Sexmilarskärgården (SPA). Området är skyddat enligt fågeldirektivet. Som bäst utarbetas en Naturabedömning enligt 65 § i naturvårdslagen för projektet. I och med att arbetet är på hälft kan man ännu inte göra en korrekt bedömning av konsekvenserna.

Enligt den rapport som Naturresursinstitutet utarbetat finns det på de fastigheter dit fiskodlingarna placeras många områden som inte har någon sannolik påverkan på Natura 2000 - SPA särskilda områden. Även om Sexmilarskärgården är skyddat enbart enligt fågeldirektivet (SPA), har undervattensnaturtyperna dock en stor betydelse med tanke på fåglarnas tillgång till föda. Således kan slutsatserna i rapporten ifrågasättas. I närheten finns det dessutom flera båtleder, som delvis går i Natura 2000-öars omedelbara närhet. Man anser därför i Naturresursinstitutets rapport att fiskodlingsverksamheten inte leder till avvikelser från den normala båt/fartygstrafiken. Projektet medför dock mera trafik, delvis också utanför lederna. I dessa områden kan det finnas skär som är lämpliga häckningsplatser för fåglar.

Norr om anläggningarna ligger Naturaområdet Nystads skärgård (SPA och SAC), som är en omfattande helhet med både naturtyper och fågelbestånd. Området ingår också till en stor del i strandskyddsprogrammet. De särskilda Natura 2000 SAC-områdena ligger norr om fastigheterna på ungefär 6 km avstånd och söder om fastigheterna på ungefär 2 km avstånd. På Natura 2000 – SAC-områden har inga undervattens rev (mindre än 20 m djup) identifierats på fastigheternas influensområde. Fiskodlingen har inga sannolika effekter på Natura 2000–SAC revområdet på över 20 m djup.

Natura 2000-området Katanpää särskilda skyddsområde ligger som närmast 2 km från områdets södra sida. Man bedömer att projektet inte kommer att påverka på Natura 2000-området Katanpää, eftersom man i den modellering som SYKE gjort av näringsämnenas spridningsbilder dragit den slutsatsen att halterna av näringsämnen har spätts ut och blivit ytterst låga när de närmar sig Natura 2000-området Katanpää. Därtill breder näringsämnena ut sig längre mot norr.

På området finns det förutom Natura 2000-områdena också andra skyddsområden: Naturskyddsområdet Sexmilaren, som är ett privat skyddsområde, samt Bottenhavets nationalpark.

Sammantagna konsekvenser med andra projekt

En central betydelse för projektet har de sammantagna konsekvenserna som orsakas med andra fiskodlingsanläggningar. Den närmsta anläggningen, Lännpuolen Lohi Oy:s fiskodlingsanläggning, ligger i Loukenkari ungefär 5 km söder om projektområdet, i samma Skiftets norra vattenformation som den planerade enheten i Pleikongi. Storleken på fiskodlingsanläggningen i Loukenkari för tillfället ett fiskbestånd som ökar med 300 t/år och enligt den genomförda strömningsmodellen för 500 ton uppskattas de sammantagna konsekvenserna förbli små. I Lännpuolen Lohi Oy:s anhängiga MKB-förfarande i projektet för att

utvidga fiskodlingen i Loukeenkari bedömer man dock genomförandalternativen 800 ton/år, 1000 ton/år och 12 000 ton/år. I strömningsmodellen har man inte sett på de sammantagna konsekvenser som uppstår tillsammans med enheter av denna storlek. Därtill har man i samma vattenformation den 12.6.2019 godkänt Lännepuolen Lohi Oy:s anmälning om verksamhet av försöksnatur om en ny slags sänkbar fiskodlingsbassäng som har en tillväxtökning på 95 ton årligen.

Enligt BEVIS-modelleringen ska anläggningar på ungefär 600 ton placeras minst 5 km från varandra, så att betydande kumulativa effekter av belastningen inte uppstår. Avstånden beror dock på bottenens topografi, strömmarna, öppenheten, den omgivande skärgården och andra lokala faktorer.

De kalkylmässiga näringsutsläppen från verksamheten vid Pleikilä och Pleikongi är 3 300 kg fosfor och 34 000 kg kväve per år. Som jämförelse kan konstatera att denna försömsmängd motsvarar ungefär 80 procent av den årliga belastningen från vattenreningsverket i Åbonejden. I stort sett all kvävebelastning är i lösform, dvs. kan direkt utnyttjas av alger.

Miljömålet för vattenvården är att vattenformationernas status inte försämras och att den ekologiska statusen är minst god senast 2027. För enskilda projekt ska förbudet mot försämring bedömas utifrån kvalitetsfaktorerna. Betydelsen av en enskild kvalitetsfaktor blir då större vid en helhetsbedömning av vattenformationens status. I den nationella planen för lokaliseringssstyrning av vattenbruket (2014) har lämpligheten för vattenbruk bedömts endast utifrån helheten, vilket innebär att en försämring i klassificeringen av en enskild kvalitetsfaktor inte beaktats. Om man gör bedömningen på detta sätt är den goda statusen för vattenformationen Skiftets norra del redan i fara. I *Förvaltningsplan för Kumo älvs-Skärgårdshavets-Bottenhavets vattenförvaltningsområde 2016–2021* sägs att "Belastningen från fiskodlingarna ska minskas i synnerhet i områden där den ekologiska statusen är sämre än god eller vars status hotar bli sämre på grund av belastningen från fiskodlingen och där vattnets status kan förbättras genom minskning av belastningen från fiskodlingen."

Beaktade åtgärder för att lindra och förebygga konsekvenserna

Den projektansvarige har förbundit sig till att använda Östersjöfoder i utfodringen av fiskarna som ett sätt att förbättra den cirkulära ekonomin inom fiskodlingen. Syftet har också varit att hitta till sina utspädningsförhållanden och till sin placering de bästa möjliga platserna genom att utnyttja bl.a. Naturresursinstitutets FinFarmGIS-verktyg och SYKES FICOS-modellering.

Den projektansvarige anser också att när fiskodlingsenheterna är tillräckligt stora, gör detta en utveckling av verksamheten möjlig och då är verksamheten effektiv och ekonomiskt på en rimlig nivå. Bolaget ska utveckla utfodringssystemet som används på öppet hav samt uppföljningen av utfodringen för att göra produktionen ännu mera effektiv. Det samarbetar också med olika aktörer för att ta fram alternativa odlingsmetoder och

tekniker. Bolaget har därtill inlett ett projekt som siktar på ASC-certifiering för att öka fiskodlingsverksamhetens genomskinlighet.

Sammandrag

Projektet förorsakar sannolikt till sina egenskaper och sin omfattning sådana betydande skadliga miljökonsekvenser som till sin omfattning och karaktär kan jämföras med konsekvenserna av de projekt som nämns i projektförteckningen i MKB-lagen, när man beaktar den planerade fiskodlingsanläggningens synnerligen stora omfattning, verksamhetens fortsgående natur och näringsbelastningens sammantagna konsekvenser i den enda vattenformationen i Skärgårdshavet som har fått klassificeringen god status. Den goda ekologiska statusen för enskilda delfaktorer för vattenkvaliteten i Skiftets norra del är redan hotad. Därför ska den belastning på vattnen som projektet medför bedömas närmare med beaktande av de sammantagna konsekvenser som uppstår tillsammans med de befintliga fiskodlingsanläggningarna. Det kan vara nödvändigt att ta med olika genomförandealternativ för projektet, t.ex. utifrån produktionens volym eller placering, för att man ska kunna säkerställa att belastningen ligger på en hållbar nivå och inriktning.

Eftersom det för projektet förutsatts en Naturabedömning enligt 65 § i naturvårdslagen, har man på förhand inte heller kunnat utesluta försämringar av skyddsgrunderna för Natura 2000-området. Det finns också flera viktiga objekt för naturskyddet i närheten av projektområdet. Således kan man identifiera faktorer som leder till att naturskyddet är känsligt i projektområdet.

Det är också nödvändigt att bedöma hur den pågående planeringen av kust- och havsområdena påverkar placeringen av anläggningarna.

FinFarmGis, som använts som lokaliseringsstyrningsverktyg för projektet, är inte en offentligt implementerad metod för att anvisa lämpliga områden för att öka vattenbruket. Vattnens ekologiska status får inte heller tillräcklig betoning i verktyget. I planeringen av projektet har man dock i stor utsträckning stött sig på de resultat som detta verktyg gett. Enligt den nationella planen för lokaliseringsstyrning av vattenbruket, som allmänt används för lokaliseringsstyrning, överskrider projektets storlek en storleksklass som med tanke på miljön i projektområdet anses vara hållbar.

BESTÄMMELSER SOM TILLÄMPATS

Lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (MKB-lagen, 252/2017): 3, 11, 12, 13, 31 och 37 § samt bilagorna 1 och 2.
Förordningen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (MKB-förordningen, 277/2017): 1 och 2 §.

OMPRÖVNING

Den projektansvariges rätt till sökande av ändring

Den projektansvariga får söka ändring i detta beslut genom besvär hos Åbo förvaltningsdomstol. Besvärсанvisning medföljer som bilaga.

Godkännande av dokumentet

Ärendet föredrogs av överinspektör Petri Hiltunen och avgjordes av enhetschef Lassi Liippo. Dokumentet har godkänts elektroniskt och en anteckning om detta finns på dokumentets sista sida.

DELGIVANDE AV BESLUTET

Delgivande

Beslutet publiceras elektroniskt på miljöförvaltningens gemensamma webbtjänst www.ymparisto.fi/yva-paatokset/varsinais-suomi-ja-satakunta Beslutet finns också till påseende i kommunkanslien i Brändö kommun och Gustavs kommun samt i Nystads stadshus.

Om beslutet meddelas genom att kungöra det under 14 dagar på Brändö kommuns och Gustavs kommuns samt Nystads stads webbplatser samt på närings-, trafik- och miljöcentralen i Egentliga Finlands webbplats <http://www.ntm-centralen.fi/egentligafinland>.

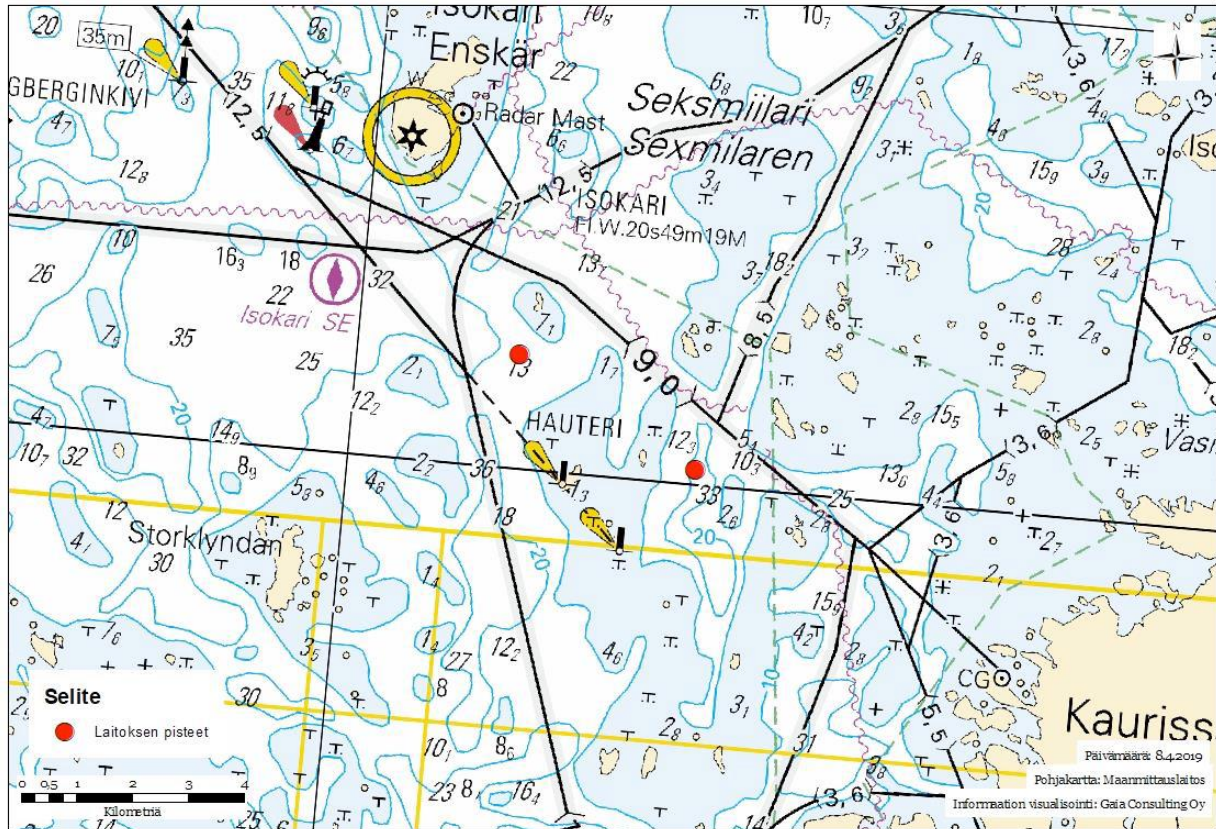
Sändlista Projektansvarige med mottagningsbevis, utan behandlingsavgift

Elektroniskt:
Brändö kommun
Gustavs kommun
Nystads stad
Ålands landskapsregering

BILAGOR

Bilaga 1. Projektområdets lägeskarta
Bilaga 2. Besvärсанvisning

Projektområdets lägeskarta; anläggningarnas placering har märkts ut med rött på kartan. Pleikilä högre upp till vänster och Pleikongi lägre ner till höger. Källa: Gaia Consulting Oy, 30.4.2019

BESVÄRSANVISNING

Besvärsmyndighet

Den som är missnöjd med detta beslut kan söka ändring hos **Åbo förvaltningsdomstol** genom skriftligt besvär.

Besvärstid

Besväret ska lämnas in inom 30 dagar från dagen för delfåendet av beslutet. Dagen för delfåendet räknas inte in i besvärstiden. Om sista dagen av besvärstiden är en helgdag, lördag, självständighetsdagen, första maj, julafton eller midsommarafton förlängs besvärstiden till följande vardag.

När delgivningen skickas per post anses mottagaren ha fått del av ärendet den sjunde dagen efter det att brevet avsändes, om inte något annat påvisas. Ett ärende anses dock ha kommit till en myndighets kännedom den dag brevet anlände.

När delgivningen skickas elektroniskt anses handlingen vara tillkännagiven den tredje dagen från att meddelandet skickades om inget annat påvisas.

Vid en bevislig delgivning framgår dagen för delfåendet av delgivnings- eller mottagningsbeviset. Om det är fråga om en mellanhandsdelgivning anses delfåendet ha skett den tredje dagen efter den dag som framgår av delgivningsbeviset.

Besvärsskriftens innehåll och underskrift

I besvärsskriften ska följande uppges:

- * ändringssökandens namn och hemkommun
- * om ändringssökandens talan förs av hennes eller hans lagliga företrädare eller ombud eller om någon annan person har uppgjort besvären, ska i besvärsskriften även uppges namn och hemkommun för denna person.
- * den postadress och det telefonnummer under vilka meddelanden i saken kan tillställas ändringssökanden
- * det beslut i vilket ändring söks
- * till vilka delar ändring söks i beslutet och vilka ändringar som yrkas
- * de grunder på vilka ändring yrkas

Ändringssökanden, dennes lagliga företrädare eller ombud ska underteckna besvärsskriften, om inte besvärsskriften tillställs elektroniskt (per fax, e-post eller förvaltnings- och specialdomstolarnas e-tjänst).

Bilagor till besvärsskriften

Till besvärsskriften ska fogas:

- * närings-, trafik- och miljöcentralens beslut, i original eller som kopia
- * intyg över vilken dag beslutet har delgivits eller annan utredning över när besvärstiden har börjat
- * de handlingar som ändringssökanden åberopar till stöd för sina yrkanden, om dessa inte redan tidigare har lämnats till myndigheten.
- * fullmakt för ombud (en advokat och ett offentligt rättsbiträde ska förete fullmakt endast om besvärsmyndigheten bestämmer så)
- * utredning om ombudets befogenheter om besvärsskriften tillställs elektroniskt

Tillställande av besvärsskriften

Besvärsskriften ska tillställas **Åbo förvaltningsdomstols registratorskontor**. Besvärsskriften ska vara framme hos myndigheten under tjänstetid senast den sista dagen av besvärstiden. Besvärsskriften kan inlämnas personligen, med bud, per post eller elektroniskt. Om besvärsskriften postas ska det göras i god tid så att den hinner fram till myndigheten under kontorstid senast den sista dagen av besvärstiden. Om besvärsskriften skickas elektroniskt (per fax, e-post eller förvaltnings- och specialdomstolarnas e-tjänst) ska den vara tillgänglig för förvaltningsdomstolen i mottagarapparaten eller datasystemet under tjänstetid senast den sista dagen av besvärstiden.

Rättegångsavgift

En rättegångsavgift på 260 euro uppbärs av den ändringssökande för handläggning av ärendet i förvaltningsdomstolen. I lagen om domstolsavgifter (1455/2015) stadgas särskilt om fall där ingen avgift uppbärs.

Kontaktuppgifter till Åbo förvaltningsdomstol:

Postadress: PB 32, 20101 Åbo

Besöksadress: Lasarettsgatan 2–4, 20100 Åbo

Telefon: 029 56 42400

Telefax: 029 56 42414

E-post: turku.hao@oikeus.fi

Öppettider: 8.00–16.15

Förvaltnings- och specialdomstolarnas e-tjänst: <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet/#/>